

Odbor za samoupravljanje in notranjo politiko izvršnega sveta skupščine SR Slovenije je dne 28. septembra 1970 sklical **posvetovanje z dnevnim redom »Kriminaliteta v gospodarstvu in ukrepi za njeno zatiranje«**; povabljeni so bili tudi predstavniki pravosodnih organov, različnih drugih upravnih organov, znanstvenih zavodov in drugi.

V tej zvezi objavljamo referat republiškega sekretarja za pravosodje in občo upravo tov. dr. Viktorja Damjana, ki ga je imel na tem posvetovanju, in sklepe, ki jih je po referatu in razpravi povzel predsednik odbora za samoupravljanje in notranjo politiko IS tov. Jožko Štrukelj. — Uredništvo.

UDK 343.35+343.51/53(497.1)

Kriminaliteta v gospodarstvu in ukrepi za njeno preprečevanje

Dr. Viktor Damjan

republiški sekretar za pravosodje in občo upravo SR Slovenije

I.

Gospodarska kazniva dejanja, gospodarski prestopki in gospodarski prekrški ter poslovna ravnanja, ki jih naša družba odklanja kot nemoralna, sistemsko škodljiva in škodljiva zaradi poslovnih izgub v gospodarstvu, pomenijo, ne glede na statistično izkazano število, precejšen obseg družbeno negativnih pojavov.

Po dosednji sodni praksi štejemo med kriminal v gospodarstvu vsa tista kazniva dejanja, s katerimi se na kakršen koli način oškoduje narodno gospodarstvo oz. družbeno premoženje, to so tatvine, zatajitve, poneverbe, goljufije, zlorabe uradnega položaja, nevestno gospodarsko poslovanje, nevestno delo v službi, nedovoljena trgovina, špekulacija ipd. (vsebina teh kaznivih dejanj je v 19., 20. in 24. poglavju KZ).

Tradicionalne oblike gospodarskega kriminala, tj. različni premoženjski delikti v smislu kazenskega zakonika, sodijo običajno v drobno problematiko in ne pomenijo bistvenega napada na družbeno gospodarstvo.

Škodljivstvo v gospodarstvu je mnogo širše od teh oblik gospodarskega kriminala in je tako le delno predmet obravnave in ukrepanja pravosodnih in drugih represivnih organov. Ne glede na to pa je javno mnenje tisti indikator družbene obsodbe najrazličnejših kršitev na področju gospodarstva, ki so element neupravičenega prilaščanja sredstev v korist posameznikov in družbenih pravnih oseb na način, ki je nesprejemljiv, ker temelji na kršitvi predpisov, na poslovnih nemoralih in celo na pravih oblikah protipravnega prilaščanja družbenega premoženja in bogatitve na račun potrošnikov. Pojavljajo se

ocene, da preventivni ukrepi na področju gospodarstva niso učinkoviti; ob tem pa je treba ugotoviti, da tudi od represivnega sistema ni mogoče pričakovati dovolj učinkovitega mehanizma preprečevanja kriminala v gospodarstvu. Pravna zaščita družbe in človeka namreč ni ustrezna ravno pri najbolj rafiniranih oblikah kršitev pravnih in moralnih norm gospodarskega poslovanja.

Sama statistika ne prikazuje teže, ki jo ima kriminal v gospodarstvu. Njegova resnična teža pa odseva v objektivnih kazalcih kot so: nelikvidnost delovnih organizacij, inflacija v monetarnem sistemu in hkratno nesorazmerno povečevanje osebnih dohodkov oz. sredstev osebne potrošnje na način, ki ni združljiv z načeli nagrajevanja po delu. Tudi socialna diferenciacija na tej podlagi očitno kaže na kriminogeno podlago ob nemožnosti zajemanja pretiranih dohodkov z ustrezno davčno politiko.

Tako stanje je pogojeno deloma s splošno družbeno nedisciplino, ki je rezultat vrzeli pri uvajanju mehanizma tržnega gospodarstva v naš družbeni red. Izigravanje različnih omejitev v družbeni potrošnji in neustrezno oblikovanje oz. delitev družbenega dohodka (na osebne dohodke in na sklade) omogočajo višanje individualnega in splošnega standarda prek resnično ustvarjenega družbenega proizvoda.

II.

Določbe kazenskega zakonika o kaznivih dejanjih zoper narodno gospodarstvo (XIX. pogl.) ne ustrezajo več sodobnim oblikam kriminalne

dejavnosti, ki škoduje bodisi družbeni lastnini ali pa učinkovitemu funkcioniranju gospodarskega sistema kot celote. Inkriminacije v členih 213 do 248 a KZ so stare že skoraj 10 let. Sodna statistika registrira zelo redke primere kaznovanja odgovornih oseb gospodarskih organizacij po večini navedenih členov razen po členih 213 in 126 KZ (nevestno gospodarsko poslovanje in nedovoljena trgovina), ki pa sta zelo splošna člena, kar velja predvsem za nedovoljeno trgovino, ki kot kaznivo dejanje vedno bolj zgublja pomen.

Vse to kaže, da bi v kazenski zakonik morali vnesti nekatere nove inkriminacije, ki bi zajele na primer: tihotapljenje blaga prek gospodarskih organizacij, zlorabo pravic samoupravljanja na škodo družbene skupnosti in še nekatere druge grobe kršitve poslovne morale.

Stanje zakonitosti v naši družbi zbuja skrb. Hitro menjavanje predpisov s področja gospodarstva ustvarja pri ljudeh miselnost, da se bodo predpisi tako in tako kmalu spremenili, ker ne ustrezajo praktičnim potrebam gospodarstva, zato se lahko kršijo.

Nasprotni interesi na ravni federacija-republika in tudi med republikami samimi ustvarjajo položaj, da posamezne republike oz. gospodarske organizacije iščejo v njih določeno ekonomsko prednost na račun drugih tako, da kršijo zvezne predpise, nato pa se v kazenskih ali gospodarsko kazenskih postopkih sklicujejo na kršitve drugih, »kjer organi nadzora niso tako strogi in spregledajo marsikakšno kršitev v prid gospodarstvu v tej republiki«. Takšno stanje pogojuje miselnost, da je tisti, ki spoštuje predpise, v skrajni konsekvenci pravzaprav škodljiv za hitrejši gospodarski razvoj konkretne gospodarske organizacije ali republike.

Zato se predpisi namerno in organizirano igravajo s sodelovanjem in vednostjo širšega kroga ljudi v delovni organizaciji sami in zunaj nje. Iščejo se vrzeli v predpisih, izrabljajo se pomanjkljivosti v kontrolnih in podobnih mehanizmi; poslovanje, ki ni v skladu z načeli poslovne morale in poštenega poslovanja, postaja na nekaterih področjih že vsakdanja praksa.

Doslej nam še ni uspelo izoblikovati ustreznih načel poslovne morale. Gospodarske zbornice, ki so predvsem poklicane, da bi delovale pri oblikovanju moralnih kodeksov, so doslej storile zelo malo ali nič. Njihova častna razsodišča niso dovolj učinkovita. Zato je nujno, da se družba prek ustreznih institucij močneje angažira pri formi-

ranju in spoštovanju poslovne morale in s tem v zvezi tudi za spoštovanje veljavnih pravnih norm.

III.

JAVNA TOŽILSTVA

Javna tožilstva navajajo številne grobe in značilne kršitve predpisov v gospodarstvu.

Čeprav je danes veliko govora o investicijah, o pomenu investicijske discipline za uspeh družbene in gospodarske reforme, za stabilizacijo gospodarstva in podobno, pa javna tožilstva obravnavajo razmeroma malo primerov kršitev predpisov o investicijski graditvi, zlasti o zavarovanju finančnih sredstev, potrebnih za gradnjo investicijskega objekta, pa še ti obravnavani primeri so bili sorazmerno lažjega značaja. Delovnih organizacij, ki bi neposredno kršile predpise o zavarovanju sredstev, je bilo sorazmerno malo, pač pa je praksa iskala vrzeli v veljavnih predpisih, ki naj bi omogočale nekontrolirano gradnjo. Ko se je preživela oblika, da so uprave nepremičnini dajale delovnim organizacijam, ki so nameravale graditi stavbe in poslovne objekte, v najem nepremičnine proti tako visoki najemnini, da je ta v nekaj letih poravnala celoten znesek, potreben za gradnjo investicijskega objekta, in so po zgraditvi objekta in plačilu najemnine objekt brezplačno prenesle na delovno organizacijo, je sledila druga oblika; to je bila tako imenovana »gradnja za trg«, kjer je bil investitor ne samo že vnaprej znan, temveč se je gradilo pod njegovim nadzorstvom, z gradbeno dokumentacijo, ki jo je on preskrbel, večkrat na njegovem zemljišču itd. Pri tem je šlo za namerno in organizirano kršitev veljavnih predpisov z izgovorom, da se tako dela v vsej državi. Pomanjkljivi predpisi pa ne daje opore za hitro in učinkovito rešitev teh primerov, ki so jih ali jih še obravnavajo javna tožilstva.

Posebna skupina kršitev predpisov je prekupevanje s tujo valuto, nedovoljena trgovina in izkoriščanje deviznih računov občanov v nasprotju s predpisi. Tako so se nekatere delovne organizacije sistematično ukvarjale z zbiranjem deviznih sredstev delavcev, zaposlenih v tujini, in za ta devizna sredstva nakupovale in prodajale razne vrste blaga občanom in delovnim organizacijam, ki so bile brez deviznih sredstev, a pripravljene plačati visoko ceno v domači valuti.

Sprostitev tržnih razmer, močnejša konkurenca, osvajanje novih tržišč in kupcev itd. zahtevajo vedno nove načine čim uspešnejše prodaje proizvedenega blaga. Ti novi načini presejajo norme lojalnega poslovanja, poštenosti in poslovne morale. Nekdanje načine dajanja in jemanja podkupnine v »kuvertah« so nadomestile oblike pakiranja proizvodov v drago in tudi v druge namene uporabno neobičajno embalažo (kovčki, potovalne torbe, ženske torbice itd.), ki ostane odgovorni osebi delovne organizacije. Ko je praksa tako obliko s sodbo spoznala za neloyalno konkurenco, se je ta oblika nadomestila z drugo, tako npr. s pakiranjem proizvodov v drago in za druge potrebe uporabno litografirano kovinsko embalažo z dajanjem po nekaj več kosov blaga, kolikor je bilo naročenega in plačanega ipd.

Zelo pogosten je pojav ponarejanja osnovne dokumentacije in drugih dokumentov za knjižerije ali pa uničevanje take dokumentacije. S takim ravnanjem se bodisi prikrivajo razne nepravilnosti in nezakonita prilaščanja v korist posameznih odgovornih oseb ali pa se oškodujejo širše družbene skupnosti in druge delovne organizacije v korist delovne organizacije, ki uporablja taka sredstva. Falzificirane listine uporabljajo delovne organizacije zlasti za uvoz reprodukcijskega materiala za druge delovne organizacije ali za uvoz blaga široke potrošnje zaradi tega, da bi se okoristile z razliko, ki nastane pri prodaji deviz po višjem tečaju od uradnega. Tako je npr. neko podjetje oblačilne stroke falzificiralo carinske prijave o izvozu blaga v vrednosti 1 milijarde 390 milijonov zaradi tega, da bi prišlo do večjih kreditov z ugodnejšo obrestno mero. Žal je treba ugotoviti, da takim in podobnim malverzacijam pogosto botrujejo tudi poslovne banke, ki želijo svojim klientom zagotoviti čimveč deviznih sredstev.

Čeprav delovne in druge organizacije pogosto prijavljajo kazniva dejanja in gospodarske prestopke in navajajo tudi dokaze ter zavarujejo listine, poslovne knjige itd., — to dolžnost sta jim naložila novela ZKP in zakon o gospodarskih prestopkih, — in protipravna dejanja oz. nezakonito poslovanje tudi naletijo na odpor in obsodbo v neposredni sredini, v kateri je nezakonito poslovanje nastalo, pa ugotavljamo, da takega odpora in obsodbe ni, kadar gre za nezakonitosti in nepravilnosti, ki jih vodilni ljudje v delovnih organizacijah prikažejo kot koristne za delovno organizacijo ali gre za kršitev obveznosti

do širše družbene skupnosti ali drugih delovnih organizacij. Zato bi v takih primerih zalegla učinkovita družbena kontrola in energična družbena obsodba takih pojavov.

IV.

GOSPODARSKA SODIŠČA

Značilne so tudi ugotovitve gospodarskih sodišč o gospodarskih prestopkih. Določbe o gospodarskih prestopkih so namreč vsebovane v več ko sto predpisih, ki vsebujejo nad tisoč dejanskih stanov. Obravnavani gospodarski prestopki v SFRJ se ocenjujejo kot lažji, saj je bilo 20 % zadev s področja kršitev določb o SDK in 15 % kršitev določb o zdravstveni zaščiti živil. Tak značaj gospodarskih prestopkov kažejo tudi izrečene kazni delovnim organizacijam in odgovornim osebam. Vsa višja gospodarska sodišča v SFRJ so v l. 1968 obravnavala le 41 primerov gospodarskih prestopkov špekulacije, neloyalne konkurence in monopolizma. Poglavitna slabost na tem področju je neučinkovito odkrivanje — to kažejo prej navedeni podatki, — ki pa je posledica neustrezne organizacije in statusa inšpekcijskih služb.

Tudi gospodarska sodišča ugotavljajo, da gradbena podjetja še vedno začenjajo gradnjo, ne da bi jim investitorji prej zagotovili plačilo celotne pogodbene obveznosti bodisi z avansom, akreditivom ali z garancijo banke. Zagovor predstavnikov obdolženih podjetij in odgovornih oseb v postopkih o teh gospodarskih prestopkih je bil v splošnem enak, namreč, da bi čakanje na razna dokazila o zagotovitvi plačil povzročila podjetjem finančno škodo in da mehanizem izdajanja zagotovil plačila ne ustreza potrebam. Osnovni vzrok vseh kršitev teh predpisov vidijo gospodarska sodišča v nelikvidnosti bank, kajti investitorji ne izvršujejo svojih obveznosti po izstavljenih situacijah.

Med aktualne pojave je treba šteti tudi različne nepravilnosti pri poslovanju z devizami, ki jih gospodarska sodišča ugotavljajo predvsem v gospodarsko kazenskih zadevah. V teh postopkih ugotavljamo, da gospodarske organizacije kršijo celo vrsto določb zakona o deviznem poslovanju. Tako je npr. samo eno uvozno-izvozno podjetje, proti kateremu je bil vložen obtožni predlog, v 1200 primerih kršilo cit. zakon. Najštevilnejši so primeri kršitev 13. čl. cit. zakona, ki določa, da

mora gospodarska organizacija izterjati plačilo za izvoženo blago v 90 dneh od dneva, ko je bilo blago ocarinjeno.

Gospodarska sodišča pri obravnavanju številnih zadev ugotavljajo, da je »verižništvo« zelo razširjen pojav. Pri preprodajah blaga nastopa včasih celo po 5 vmesnih kupcev, preden pride blago do končnega potrošnika (primer: preprodaja iz Bolgarije uvoženega cementa). Tak način trgovanja omogoča na eni strani velik in na lahek način pridobljen dohodek, na drugi strani pa zvišuje ceno blaga. Kljub temu pa v zadnjih letih skoraj ni bilo primera obravnavanja gospodarskega prestopka zaradi verižne trgovine. To pa zato, ker je večinoma izredno težko dokazati gospodarski organizaciji preprodajo z namenom špekulacije po čl. 53. temeljnega zakona o blagovnem prometu, zakaj cit. zakon ne pozna več gospodarskega prestopka verižne trgovine, ki sama po sebi ni prepovedana, temveč samo v primeru, če ima element špekulacije. Zato bi bilo verjetno umestno dopolniti temeljni zakon o blagovnem prometu v tem smislu, da bi bila verižna trgovina ob pogojih, določenih v zakonu, prepovedana.

V.

DEVIZNA INŠPEKCIJA

Devizna inšpekcija ugotavlja, da liberalnejši devizni in zunanjetrgovinski režim po eni strani ustvarja možnosti, da se s tem poslovanjem ukvarja čedalje več delovnih organizacij, po drugi strani pa bi tak sistem zahteval učinkovito kontrolo inšpekcijskih organov. V SR Sloveniji je registriranih za devizno in zunanjetrgovinsko poslovanje nad 300 delovnih organizacij in če temu prištejemo še druge udeležence (poslovne banke, zavode, društva itd.), ugotovimo, da bi devizni inšpektorat v Ljubljani moral nadzirati več ko 380 organizacij. Za zdaj ima devizni inšpektorat le 3 inšpektorje in enega načelnika oddelka. Iz tega izhaja, da kontrola nad deviznim poslovanjem ne more biti učinkovita. Zaradi postavljenega sistema kontrole in predpisanih postopkov pa mora reševati devizni inšpektorat manj pomembne primere, medtem ko hujših kršitev predpisov zaradi prevelikega dela in angažiranosti s prijavi drobni kršitev ne more reševati.

Ker se veljavni predpisi na deviznem in zunanjetrgovinskem področju hitro spreminjajo,

poleg tega pa prihaja do pogostnih sprememb aktov raznih upravnih organov in narodne banke, delovne organizacije včasih tudi nehote ne sledijo hitrim spremembam, včasih pa se upirajo ravnanju po veljavnih predpisih.

Čeprav je obče znano, da deviznih sredstev za široko potrošnjo v splošnem ni, pa vidimo v trgovinah, da je uvoženega blaga široke potrošnje več kot dovolj; pri tem pa se nihče od pristojnih organov, ki verjetno prejema podatke tudi od zveznega zavoda za statistiko, ne vpraša, od kod vse to blago. Po ugotovitvah devizne inšpekcije se tako blago uvaža večidel z Zahoda s plačilom v klirinški valuti, pri čemer je treba celotno poslovno dokumentacijo prirediti tako, kot da se blago uvaža s klirinškega področja. Narodna banka, ki kreditira uvoz in zasleduje ureditev naše plačilne bilance ter daje zelo ugodne pogoje za uvoz blaga iz klirinških držav, pa bi vendarle mogla ugotoviti, da se blago uvaža od drugod, ne pa s klirinškega področja.

Čeprav delovne organizacije ne kupujejo in ne prodajajo deviz v nasprotju z 88. čl. zakona o deviznem poslovanju, verjetno iz razloga, ker poslovne banke takih prenosov kot nedovoljenih ne bi izvedle, se pa delovne organizacije poslužujejo drugih načinov nakupa in prodaje deviz, čeprav gre formalno le za preprodajo blaga. Tako so v l. 1969 pri večini podjetij, ki uvažajo repromaterial po režimu pretežnega izvoznika, ugotovili, da so za lastno reprodukcijo potrebovala zelo malo uvoženega materiala in da so ga zvečine odstopila drugim delovnim organizacijam. Tu gre za primere, ko proizvodna organizacija, ki ima namenska devizna sredstva, uvozi več repromateriala, kot ga sama potrebuje, a se je že pred uvozom dogovorila z drugo organizacijo o odstopu takega materiala; ali je uvozila material, ki ga sama niti uporabljati ne more, ker je namenjen za drugo delovno organizacijo; ali, uvaža se razno blago za vzdrževanje opreme daleč prek potreb ter se to blago potem da na voljo uvoznikom za preprodajo na domačem trgu.

Pri vseh naštetih vrstah uvoza ne gre samo za kršitev zakonjane distribucije deviznih sredstev, temveč tudi za falzificiranje celotne dokumentacije zaradi tega, da se posel lahko formalno izvede. Čeprav nakup in prodaja deviz državljanom nista dovoljena in je nalaganje na devizne račune omejeno, pa praksa kaže, da na tem področju ni nobenih omejitev več. Državljanji kupujejo za devizna sredstva doma ali v

tujini predmete milijonske vrednosti, zasebniki uvažajo opremo in repromaterial za svojo obrtno dejavnost, nalaganje na devizne račune so banke omejile na golo formalnost. Vsa carinska kontrola pri zasebnikih je usmerjena na izvoz, čeprav bi bilo smotrnejše, da bi carinski uslužbenci spremljali uvoz večjih vrednosti zasebnikov in prijavljali take primere, da bi devizni inšpektorat lahko ugotavljal, od kod posameznikom včasih tudi do 10 milijonov deviznih sredstev za nakup strojev ali repromateriala. Tako pa prejema devizni inšpektorat v Ljubljani letno čez dva tisoč prijav proti zasebnikom, in to predvsem za malenkostne prekrške prenosa denarja čez mejo.

Zato bi bila nujna večja povezanost in sodelovanje kontrolnih organov s pravosodnimi organi, urediti bi bilo treba kadrovsko vprašanje kontrolnih služb in doseči večjo stalnost predpisov. Poleg tega pa bi bilo treba inkriminirati kupčevanje z blagom, ki je bilo kupljeno in uvoženo iz namenskih sredstev, in spremeniti 5. točko 88. čl. zakona o deviznem poslovanju v zvezi z 9. členom tega zakona.

VI.

RAZVEJANOST ORGANOV ZA PREGON

Razvejanost gospodarskih deliktov je izoblikovala tudi razvejanost organov za pregon oz. obravnavanje teh deliktov, ki še danes rastejo zlasti v organih uprave in so dosednji parcialni posegi število teh organov samo povečevali; to velja zlasti za prekrške, katere obravnavajo na prvi stopnji poleg sodnikov za prekrške še občinski, republiški in zvezni upravni organi. Število gospodarskih prekrškov v SR Sloveniji je razmeroma visoko in dosega 10 % vseh kaznovanih oseb za prekrške, ki jih obravnavajo sodniki za prekrške. Precejšnje število teh prekrškov obravnavajo glede na nove predpise tudi uprave za dohodke, o carinskih prekrških odločajo carinski organi, o deviznih prekrških devizni inšpektorati, o pomorskih prekrških luške kapetanije ter o prekrških iz zračnega prometa letališke uprave. Vse to obilje organov gotovo ne more zagotoviti ustrezne enotne kaznovalne politike ob vrednotenju družbene nevarnosti prekrškov na področju gospodarstva, obenem pa tudi ne ustreznih kriterijev v razmerju do kaznivih dejanj gospodarskega kriminala.

VII.

INDIVIDUALNA IN KOLEKTIVNA ODGOVORNOST

Ob ugotovitvi, da bi v kazenski zakonik morali vnesti nekatere nove inkriminacije za nove oblike kaznivih dejanj zaradi zaščite družbene skupnosti, bi morali razmisliti tudi o tako imenovani kolektivni kazenski odgovornosti posameznih izvršilnih organov podjetij oz. vsaj o individualni odgovornosti članov takega organa.

Naš kazenski zakonik pozna samo individualno, ne pa tudi kolektivne kazenske odgovornosti. Samo izjemoma je lahko določena oseba odgovorna za dejanje oz. za samo sodelovanje v skupini, tolpi ali v hudodelski združbi, ki se ustanavlja oz. deluje z namenom izvrševanja kaznivih dejanj.

Pri kršenju predpisov pa ne nastopa vedno le posamezni član delovne skupnosti, temveč pogosto tako kršitev stori celotna delovna skupnost oz. njen organ upravljanja. Ker kazenski zakonik ne pozna odgovornosti za kolektivno odločanje, smo v sistem kazenske zakonodaje uvedli institucijo gospodarskega prestopka (v l. 1953 do 1954); ta institucija omogoča, da pristojno gospodarsko sodišče izreče sankcijo ali tudi varstveni ukrep zoper delovno organizacijo kot pravno osebo, poleg tega pa tudi zoper odgovorne osebe take organizacije, ki so neposredno pripomogle, da je prišlo do kršenja predpisov.

Vse pogostejše se slišijo pripombe, češ da naša kazenska zakonodaja in kaznovalna politika ne ustrezata doseženi stopnji razvoja samoupravnih odnosov in da ne dajeta zadostnega varstva družbenih interesov, ki jih vsebujejo splošne pravne norme. Poudarja se potreba po zaostritvi in preciziranju subjektov, ki naj odgovarjajo za nezakonite ali gospodarsko škodljive odločitve. Pri tem seveda ne prihaja v poštev samo kazenska odgovornost za kaznivo dejanje ali gospodarski prestopok, marveč tudi druge vrste odgovornosti, kot so: moralno politična, strokovna, materialna in disciplinska. To poudarjajo tudi stališča, sprejeta na VI. plenumu CK ZK Slovenije.

S krepitvijo samoupravljanja bo vedno več kolektivnega odločanja in odločanja raznih kolektivnih teles bodo vedno spremljale potenci-

alne možnosti, da bodo njihovi sklepi v določenih primerih družbeno nevarno dejanje, ki je inkriminirano kot kaznivo dejanje; zato bodo slejkoprej kot subjekti takih kaznivih dejanj morali nastopati tudi člani kolektivnih teles.

VIII.

V dograjevanju gospodarskega in družbenega sistema v smeri reformnih zahtev za stabilizacijo gospodarstva so ti pojavi v gospodarstvu objektivno dejstvo, ki jim gre posebna družbena po-

zornost tako zaradi odpravljanja njihovih vzrokov, kakor zaradi preprečevanja posledic.

Problematika teh pojavov je bila že v l. 1968 načelno politično ocenjena v znanih smernicah predsedstva in izvršnega biroja CK ZKJ, realizacija teh smernic pa je bila tako v zakonodajni aktivnosti kot v oblikovanju družbene in poslovne morale premalo učinkovita.

Razprava o navedeni problematiki naj stanje glede gospodarskega kriminala še bolj razjasni in prispeva k oblikovanju ukrepov, ki bodo uresničili smernice predsedstva in izvršnega biroja CK ZKJ.

UDC 343.35+343.51/.53(497.1)

Crime Within the National Economy and Means for its Prevention

by Dr. Viktor Damjan, Secretary, Secretariat for Judicial Administration, Slovenia

Harmful activity within the national economy is, as a phenomenon, rather broader than criminal offences in the economic system, so-called »economic offences« and misdemeanours in this field. The provisions of the Criminal Code no longer correspond to the new forms of criminal activity and it will be necessary to introduce some innovations.

The new forms of criminality also call for a reconsideration of the so-called collective responsibility of particular executive authorities within an enterprise, as well as of the individual responsibility of their members. Besides criminal responsibility political, professional, material and disciplinary responsibility could also be introduced.

Sklepi in predlogi

Posvetovanje z dne 28. 9. 1970 »Kriminaliteta v gospodarstvu in ukrepi za njeno preprečevanje«

Jožko Štrukelj,

predsednik odbora za samoupravljanje in notranjo politiko Izvršnega sveta skupščine SR Slovenije

Ugotovljeno stanje na področju kriminalitete v gospodarstvu zahteva ukrepanje v dveh smereh, in sicer:

- a) v doslednem spoštovanju zakonitosti,
- b) v smeri priprav za čimprejšnjo spremembo zakonodaje na področjih, kjer ta ni ustrezna ali je sploh ni.

Ad a):

1. Gospodarska zbornica naj bi čimprej poskrbela za vse ukrepe, ki bi utrjevali poslovno moralo v gospodarstvu in oblikovali »dobre poslovne navade«, »vestnost«, »poštenje« in »splošno poslovno moralo«, za kar jo pooblašča 115. čl. zakona o prometu blaga in storitev v tujino.

2. Predstavnikiški organi družbeno političnih skupnosti morajo zagotoviti pri izvajanju gospodarske politike dosledno spoštovanje zakonitosti in s tem dati organom nadzora (inšpekcijam) potrebno pomoč, da bodo mogli učinkovito izvajati svoja zakonita pooblastila.

V ta namen je potrebno tudi:

- pospešiti izdajo republiškega zakona o inšpekcijskih službah,
- zagotoviti resnično samostojnost inšpekcijskih služb,
- kadrovsko in materialno okrepiti inšpekcijske službe.

3. Organom za notranje zadeve kot organom odkrivanja kaznivih dejanj je treba dati pri njihovem delu vso podporo, zlasti tudi z ostro in dosledno družbeno obsodbo odkritih nezakonitosti in storilcev takih dejanj v gospodarstvu.

4. Javnim tožilstvom je treba dati vso politično podporo pri uveljavljanju zakonitosti pregona kriminalitete v gospodarstvu in pri oblikovanju politike kazenskega pregona.

5. Organi za kaznovanje kaznivih dejanj, gospodarskih prestopkov in prekrškov naj z ustrežno ostro in usklajeno kaznovalno politiko zagotovijo družbeno disciplino na področju gospodarstva.

Ad b):

1. Čimprej je treba začeti priprave za inkriminacijo novih oblik družbi škodljivega ravnanja v gospodarstvu.

(Nosilec naloge naj bo republiški sekretariat za pravosodje in občo upravo v sodelovanju z vrhovnim sodiščem SRS, višjim gospodarskim sodiščem in javnim tožilstvom SRS.)

2. Treba je preučiti uvedbo kazenske odgovornosti pravnih oseb (samoupravnih kolegijskih organov) in posameznih članov teh teles.

(Nalogo naj prevzame Inštitut za kriminologijo s sodelovanjem pravosodnih organov.)

3. Takoj je treba predlagati pristojnim zveznim organom spremembe določb posameznih zakonitih predpisov, ki so jih ustrezni organi v SR Sloveniji doslej že predlagali.

(Zakon o deviznem poslovanju, temeljni zakon o blagovnem prometu, zakon o prometu blaga in storitev s tujino.)

Ustrezne predloge pripravijo resorni organi.